

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Varje förskola och skola ska i enlighet med diskrimineringslagen (2008:567) och skollagen (2010:800) årligen dokumentera arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Diskrimineringslagen och skollagen är formulerade på olika sätt. Men vårt arbete mot diskriminering och kränkande behandling vinner inte på att bedrivas åtskilt. Därför bedrivs ett sammanhållet arbete mot alla former av kränkningar i förskolan och skolan, såväl mot diskriminering (inklusive sexuella trakasserier och trakasserier) som mot kränkande behandling.

Sandbäcksskolan

Barbro Fredriksson

Rektor Läsåret 2021-2022

Uppdaterad 211121

Version 2 - Det förebyggande och åtgärdande arbetet

OM PLANEN

Planen tar avstamp i den utvärdering som vi i slutet av förra läsåret gjorde på vår föregående plan, samt i de styrkor och utmaningar vi identifierat i vår kvalitetsrapport. Utifrån dessa sätter vi mål för och planerar vårt främjande arbete. Syftet med det främjande arbetet är att skapa en trygg och tillitsfull arbetsmiljö för alla barn, elever och all personal, där alla barn/elever har maximala möjligheter att lära och utvecklas. Det främjande arbetet pågår alltid och utan att något särskilt har hänt. Det bedrivs långsiktigt, gäller alla, sker kontinuerligt både på och utanför lektionstid och det är målinriktat.

Under första halvan av höstterminen undersöks och analyseras verksamheten ur ett värdegrundsperspektiv för att göra en första avstämning av det främjande arbetet samt som underlag för beslut om och planering av förebyggande och aktiva åtgärder mot kränkande behandling och diskriminering. Syftet med det förebyggande arbetet är att avvärja risker i den egna verksamheten. Det förebyggande arbetet är en del av förskolans och skolans systematiska kvalitetsarbete och ska involvera alla.

Förskolan och skolan har också i uppdrag att upptäcka, utreda och åtgärda diskriminering och kränkande behandling. Ett framgångsrikt upptäckande arbete är nära kopplat till det främjande arbetet med att skapa tillitsfulla relationer mellan personal och barn/elever. Känner barnen och eleverna sig trygga och säkra på att bemötas med respekt, så vågar de berätta om sin situation. En lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering eller kränkande behandling är skyldig att anmäla detta till rektor som i sin tur anmäler vidare till huvudman. Omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna ska skyndsamt utredas och i förekommande fall ska det vidtas de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra diskriminering och kränkande behandling i framtiden.

Planen kommer att utvärderas i slutet av vårterminen.

Bilagor:

[Bilaga 1](#) - Lagstiftning om diskriminering och kränkande behandling

[Bilaga 2](#) - Förklaringar till viktiga begrepp

[Bilaga 3](#) - Rutin vid misstanke om kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier

[Bilaga 4](#) - Rutin vid misstanke om upprepad kränkande behandling

DELAKTIGHET (SAMVERKAN)

(Beskriv hur barn/elever, vårdnadshavare och personal är delaktiga i arbetet)

Sandbäcksskolan arbetar aktivt med att skapa en demokratisk dialog mellan skola och hem, personal och elever. Vår värdegrund och vision om att alla elever, vårdnadshavare och all personal ska bemötas med förståelse och respekt genomsyrar arbetet på skolan under verksamhetens hela dag.

Personalen: All personal är delaktig i arbetet med förhållningssättet "Barn gör rätt om de kan", som Sandbäcksskolan har förädlad och numera benämner "Barn gör rätt om vi ger dem rätt förutsättningar". Under läsåret kommer personalen fortsätta att utbildas i "Positiv beteendestöd - PBS", som ger fördjupad kunskap i att tillgodose alla elevers behov. PBS är en preventiv modell för att främja trygghet, studiero och inkludering. Sandbäcksskolan har även ett trygghetsteam som leds av skolkurator och där pedagogrepresentanter från olika årskurser ingår.

Sandbäcksskolans utvecklingsteam har tagit fram planen utifrån de utvärderingar som skett med såväl elever, vårdnadshavare som personal.

Eleverna kommer under läsåret att utvärdera och därigenom påverka arbetet med "PBS". Under klassråd och fritidsråd diskuteras elevnära frågor som tas upp på elevrådet och därefter på skolrådet. Eleverna är med och skapar trivselregler för sina klasser samt delaktiga i arbetet med ordningsregler för hela skolan.

Vårdnadshavarna får information om skolans "Plan mot diskriminering och kränkande behandling" årligen i samband med föräldramöte. Vårdnadshavare är representerade i skolrådet där de har regelbundna träffar med skolledningen och diskuterar aktuella frågor. Vårdnadshavarna som inte deltar vid skolråd har möjlighet att lämna sina synpunkter till rektor eller till skolrådet. "Plan mot diskriminering och kränkande behandling" finns tillgänglig på Sjöbo Kommuns hemsida.

FÖRANKRING AV PLANEN

Det främjande arbetet förankras hos eleverna genom praktiska övningar utifrån "Barn gör rätt om vi ger dem rätt förutsättningar" och "PBS" där syftet alltid är att skapa goda relationer för att motverka diskriminering och kränkande behandling samt främja likabehandling.

Sandbäcksskolans PBS-team och trygghetsteam driver arbetet framåt och ser till att det implementeras hos elever och personal.

Vårdnadshavarna är informerade om PBS-arbetet genom brev vid terminsstart 2021. Vår förhoppning är att Covid19- smittan avtar så pass vårterminen 2022 och att vi åter kan ha föräldramöte. Vi presenterar då Sandbäcksskolans förhållningssätt "Barn gör rätt om vi ger dem rätt förutsättningar" genom att visualisera och ge konkreta exempel.

UTVÄRDERING AV FÖREGÅENDE ÅRS PLAN

(Följ upp i vilken grad ni genomfört de planerade åtgärderna. Vad har ni genomfört och vilken effekt har aktiviteten haft? Vad har ni inte genomfört, vad beror det på? Vilka delar behöver ni fortsätta arbeta med? Nu och framåt. Summera utifrån er utvärdering)

- Skolans personal arbetar utifrån synsättet "Barn gör rätt om de får rätt förutsättningar"
- Skolans personal utbildas i PBS, Positivt beteendestöd
- Vi talar till varandra och behandlar varandra på ett respektfullt sätt

"Barn gör rätt om de kan" och ett tydligt ledarskap är nödvändigt att förena. Utifrån denna analys utvecklade Sandbäcksskolan arbetet med "Barn gör rätt om de kan" till "Barn gör rätt om de får rätt förutsättningar" och vidare till "Barn gör rätt om vi ger dem rätt förutsättningar". I detta arbete kombinerade vi våra erfarenheter i Barn gör rätt-arbetet med utbildningsmaterial som John Steinberg utvecklat angående ledarskap i klassrummet. Vi har använt oss av "Att vända en klass" av John Steinberg samt av "Psykologi för klassrummet" av Tuija Lehtinen och Jenny Jakobsson Lundin. Detta material har legat till grund för lokal utbildning samt handledning av pedagoger.

Vi ser också att "Barn gör rätt om vi ger dem rätt förutsättningar" tillsammans med ett gott ledarskap med fördel kan förenas med den centrala satsningen "Positivt beteendestöd" PBS.

Vi prioriterar detta område för att vi ser att studieron upprätthålls mycket bra samt att vi upplever att kränkningar minskar då vi använder oss av "Barn gör rätt om vi ger dem rätt förutsättningar" i kombination med ett gott ledarskap.

En förutsättning för att Barn gör rätt- arbetet ska bli så salutogent som möjligt är att all personal är väl insatta i detta förhållningssätt. Arbetet sprids bäst naturligt i verksamheten genom det kollegiala arbetet då vi är goda förebilder för varandra men även genom lokal utbildning. Under våren 2022 kommer vi därför att prioritera utbildning för elevassistenter/ resurspersoner i "Barn gör rätt om de får vi ger dem rätt förutsättningar". Vidare prioriteras lärarpedagoger och fritidspedagoger. Fokus kommer att ligga på "Samarbete för problemlösning" eller så kallade CPS-samtal. Vår intention är att samsynen mellan alla personalgrupper ska öka och komma eleverna till gagn.

Kvalitativ utvärdering genom enskilda elevsamtal visar att skolan har ett fortsatt behov av att utveckla arbetssätt för arbeta mot målet "Vi talar till varandra och behandlar varandra på ett respektfullt sätt". Detta utvecklingsområde ingår i PBS-arbetet då det ingår i förväntningen "Vi använder ett vårdat språk".

Skolans mål är nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling.

Så länge det sker kränkningar och diskriminering kan målet aldrig anses helt uppfyllt. Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling behöver utvecklas och tydliggöras konstant.

Vårt långsiktiga främjande arbete med "Barn gör rätt om vi ger dem rätt förutsättningar" och PBS är en faktor som påverkar trivsel och trygghet positivt. I detta arbete är elevernas delaktighet och deras vilja och förmåga att göra sin röst hörd viktig.

Då det är många elever som behöver stöd i det sociala samspelet behöver vuxenstödet organiseras nog. Utvecklingsområde är att vuxna behöver vara mer aktiva fysiskt och mentalt på rasterna för att stötta i det sociala samspelet men också för att upptäcka kränkningar.

Pedagoger har blivit mer medvetna och jobbar mer aktivt med nolltolerans mot kränkande behandling. Det märks såväl i utvärderingar som då det gäller anmälningar om kränkande behandling.

LÅNGSIKTIGT MÅL		
<ul style="list-style-type: none"> - Elever och pedagoger upplever trygghet och trivsel till följd av minskade kränkningar. - Elever och pedagoger upplever en god studiero som ger möjlighet till god kunskapsinhämtning.		
Aktiviteter, vad vi ska göra:	Vem som ansvarar:	Beskriv tidsplan:
Storklasser ledda av små lag utifrån kollegialt lärande	Barbro Fredriksson	Utveckling av arbete som startade 2015
Rastaktiviteter	Trygghetsteamet Jeanette Hedebblad	Start september 2020
Relationsskapande arbete	Trygghetsteamet Jeanette Hedebblad	Start september 2020
Relationsskapande arbete med tydliga förväntningar på eleverna	PBS- teamet	Start september 2019

FÖREBYGGANDE ARBETE

Syftet med det förebyggande arbetet är att avvärja risker och hinder i den egna verksamheten. Det är en del av förskolans och skolans systematiska kvalitetsarbete och ska involvera alla. Under första halvan av höstterminen undersöks och analyseras verksamheten ur ett värdegrundsperspektiv för att upptäcka eventuella risker för kränkande behandling eller diskriminering (utifrån någon av de sju diskrimineringsgrunderna), eller andra hinder för barns och elevers lika rättigheter och möjligheter. Det kan både vara reella, faktiska hinder och hinder i form av attityder, normer och strukturer. Utifrån analysen av den egna verksamheten ska skäligen förebyggande åtgärder, som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling och diskriminering, vidtas.

Underlag som alla förskolor och skolor i Sjöbo kommun ska använda

Trivselenkät	Enkäten besvaras årligen, i september/oktober, självständigt av alla elever i grundskolan samt i intervjusituation av barnen i ålder 4-5 i förskolan. Familjeförvaltningen administrerar enkäten och resultatet görs tillgängligt i G:mappen samt i Hypergene.
Rapport ur DF respons	I DF respons dokumenteras anmälan, utredning, åtgärder och uppföljning gällande kränkande behandling och diskriminering. Enheten tar ut två olika rapporter ur systemet och undersöker dessa. Den ena visar på läsårets samtliga inrapporterade ärenden. Den andra visar kalenderårets samtliga inrapporterade ärende och tas fram för att undersöka förekomst av upprepad kränkande behandling.
BRUK, Område 2 "Normer, värden och inflytande"	Skolverkets självskattningsmaterial BRUK, området gällande normer, värden och inflytande besvaras, rektor avgör processen för självskattningen.

Ytterligare underlag som vi på vår enhet använder

(Kan vara sociogram, trygghetsvandring...)

Enskilda elevsamtal	Vårterminen 2022
---------------------	------------------

Resultat av undersökningen

Förskoleklassen

Trivsel: 96,4 % trivs mycket bra, 3,6 % trivs ganska bra, 89 % trivs när de är på rast. 3,6 % är ganska missnöjda när de är på rast.

Trygghet: 93 % är mycket nöjda, 7 % är ganska nöjda.

Årskurs 1-6

Trivsel: 79 % är mycket nöjda och 19 % är ganska nöjda.

Trygghet: 71 % är mycket nöjda och 24 % är ganska nöjda.

Fritids

Trivsel: 71 % är mycket nöjda och 22 % är ganska nöjda.

På Sandbäcksskolan är det inrapporterat 57 ärenden gällande utredning av kränkande behandling mellan 200801-211031.

Diskriminering (2 flickor), sexuella trakasserier (2 flickor 1 pojke) och trakasserier (1 flicka 1 pojke)

26 ärenden är behandlade men inte bedömda.

Kränkningarna på skolan som helhet sker främst fysiskt och verbalt. De händer främst i

undervisningsrummet och på raster men även på fritidshemstid.

Flest kränkningar sker på tisdagar och sedan på måndagar.

Färst kränkningar sker på fredagar.

Det är även inrapporterat kränkningar som sker på lördagar.

25 av de 57 inrapporterade kränkningarna sker på skolgården, vilket kan tolkas som rast men kan även vara under morgonfritids utevistelse eller eftermiddags-utevistelse.

Vi ser att det sker allra flest kränkningar 10:00 på dagen samt på tisdagar men även på måndagar.

Därefter sker kränkningarna 7:00, 11:00, 12:00, 13:00 samt 15:00.

Det sker färst 8:00 samt 16:00 och färst på fredagar.

Enskilda elevsamtal

från vårterminen 2020 visar fortsatt på att språkbruket hos eleverna behöver utvecklas.

Analys av undersökningen

Det är tveksamt om resultatet från årets trivselenkäter är tillförlitligt då frågorna var svåra att tolka för eleverna, även då det fanns handledning av pedagoger. Det fanns t ex en glad gubbe då man svarade ja på fråga "På min skola finns det elever jag är rädd för".

Det är ett konstant mönster, vilket är högt, då det gäller trygghet och trivsel i förskoleklassen. En medveten övergång där elever som kommer till fritids mitt i sommaren har egen inskolning, med pedagogerna i förskoleklassen, upplever vi gynnar denna trivsel och trygghet. Uppdelning i tre mindre grupper, med 16 elever i varje grupp, där en pedagog samt samma resurspersoner är knutna upplever vi i också som en framgångsfaktor. Schemaläggningen har även stor betydelse då fyra pedagoger från förskoleklassen finns placerade på morgonfritids och två på eftermiddagsfritids för att ge trygghet till de yngsta eleverna utifrån ett relationellt perspektiv.

I övrigt ser vi ett konstant gott mönster på skolan som helhet då det gäller trivsel trygghet och studiero.

Skolans långsiktiga arbete med "PBS" och "Barn gör rätt om vi ger dem rätt förutsättningar" ger effekt på värdegrundsarbetet. Pedagogerna jobbar medvetet för ett främjande, öppet klimat.

Det föreligger ett utvecklingsbehov angående att personalen blir förtrogen med de sju diskrimineringsgrunderna.

Trots att vi har nolltolerans mot kränkande behandling på skolan händer ändå kränkningar. Kränkande behandling ökar också med personalens medvetenhet om att anmäla. Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling behöver utvecklas och tydliggöras konstant.

Även om vi är många vuxna ute på rasterna och personalen sprider sig på rastområdet sker stor del av kränkningarna på skolgården. Arbetet med rastvårdandet behöver tydliggöras och utvecklas konstant. Ett utvecklingsområde är att vara ännu mer fysiskt och mentalt nära eleverna.

Det föreligger ett behov av att identifiera platser på rastområdet där kränkningar sker.

Vi ser ett samband mellan elever med låg impuls kontroll och kränkningar. Det främjande, förebyggande och åtgärdande arbete behöver därför fortsätta men även utvecklas inom verksamheten och tillsammans med externa instanser.

Med elevernas stigande ålder upplevs stressen mer i undervisningen. Detta bekräftar att vi behöver fortsätta och utveckla undervisningens kvalitet genom att fortsätta och utveckla arbetet i ämnesgrupperna. I detta arbete är det angeläget utgå ifrån de praktisk/estetiska ämnena och väva in de teoretiska då det är de teoretiska ämnena som stressar eleverna.

Det sker kränkningar i början av veckan och anmälningarna minskar under veckans gång för att vara lägst på fredagar. En del kränkningar anmäls utifrån att de hänt på lördagen. Personalens upplevelse och funderingar är att konflikter på helger tas med in i skolan och påverkar början på veckan. Dessa kränkningar upplevs ha hänt på sociala medier samt på aktivitetsparken.

Först kränkningar sker 8:00 på dagarna samt 16.00 på fredagar. Detta är inte konstigt då 8:00 är det strukturerad uppstart i alla klasser, och 16.00 på fredagar är det få barn kvar på fritids. Ju friare tid och ju fler elever som finns på plats desto fler konflikter och kränkningar sker.

Arbetet utifrån demokratiuppdraget kan förklaras i två delar, en kvalitativ och en kvantitativ.

Det första som är basen och ska genomsyra alla undervisning och utbildning, är den relationella och främjande delen.

Arbetet med värdegrund kommer naturligt in i undervisningen då alla vuxna är goda förebilder. I detta ligger att medvetet relationellt främjande arbete där det är högt i tak. Fokus ligger på det som vi alla gör rätt och inte tvärtom. Allt arbete utgår från förhållningssätt som utgår från skolans långsiktiga utvecklingsarbete Barn gör rätt om vi ger dem rätt förutsättningar och PBS. Med andra ord jobbar vi medvetet för en accepterande undervisningsmiljö. För att vara goda förebilder behöver alla vuxna reflekterat ständigt över hur vi beter oss och agerar med eleverna utifrån att byta perspektiv till att ta elevens men också byta perspektiv med kollegor. I detta arbete är det viktigt att vara lyhörd och förändringsbenägen.

I den andra delen planeras lektioner och diskussionsuppgifter utifrån verkliga händelser där demokrati är fokus såsom t ex hur man är en god samhällsmedborgare men även utifrån nyhetssändningar. Demokratiuppdraget blir även tydliggjort då eleverna ges möjlighet att delta i klassråd och elevråd samt får återkoppling från skolråd. Rollspel används med fördel i detta arbete för att träna samspel mellan eleverna.

Arbetet mot kränkningar har också två delar, en kvalitativ och en kvantitativ.

Den första är den främjande som ska genomsyra allt arbete och är basen. Även detta arbete utgår från Barn gör rätt om vi ger dem rätt förutsättningar samt PBS. Då eleverna känner att det är högt i tak upplever vi att de vågar och vill komma till oss vuxna för att berätta om det hänt något. Då

har vi stor möjlighet att agera i god tid för att förebygga och åtgärda. Närhet såväl fysisk som mentalt är en förutsättning i arbete mot diskriminering och kränkande behandling.

Den andra delen innebär att vi har nolltolerans mot kränkningar och markerar då detta sker. Vi skriver rapporter i DF-respons och gör utredningarna som krävs. I de fall vi misstänker att en eller är utsatt startas alltid en observation.

Aktiva åtgärder

Utifrån undersökningen och analysen formuleras konkreta mål att arbeta mot, aktiviteter planeras, det utses ansvarig för att aktiviteten genomförs samt beskrivs när den ska genomföras.

Med utgångspunkt i de sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder, samt utifrån nolltolerans mot diskriminering, kränkande behandling, trakasserier samt sexuella trakasserier är skolans åtgärdande arbete.

Konkret mål att arbeta mot:

All personal arbetar relationellt med ett accepterande klimat för att elever och barn ska berätta i ett tidigt skede.

All personal är såväl fysiskt som mentalt nära eleverna på raster då de rastvärdar.

Alla personal agerar genom att säga stopp och sätta stopp för alla former av diskriminering och kränkande behandling

All personal anmäler alla former av diskriminering och kränkande behandling i DF-respons för att synliggöra.

All personal är förtrogna och uppmärksammar händelser utifrån de sju diskrimineringsgrunderna.

Stressen minskar för eleverna utifrån skolarbetet.

Aktiviteter, vad vi ska göra:	Vem som ansvarar:	Beskriv tidsplan:
Lokal fortbildning för elevassistenter/resurspersoner	Barbro Fredriksson Cecilia Zock	Start ht 2020
Rastaktiviteter	Trygghetsteamet Jeanette Hedeblad	Start september 2020
Arbete med de sju diskrimineringsgrunderna.	Trygghetsteamet Jeanette Hedeblad	Start januari 2021
Ämnesgrupper med fokus på tillgänglig undervisning	Barbro Fredriksson	Start februari 2021

UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

Uppföljning av arbetet sker löpande under året. I huvudsak genom att vi varje månad tar ut rapport ur DF respons för att synliggöra förekomst av kränkande behandling och diskriminering.

Utvärdering av arbetet som helhet avseende både främjande och förebyggande åtgärder görs i slutet av vårterminen.

Underlag för utvärdering som alla förskolor och skolor i Sjöbo kommun ska använda

Brukarenkät	Enkäten besvaras årligen, i mars-april, av vårdnadshavare till barn som går i förskolan, förskoleklass, grundskola och grundsärskola.
Skolenkäten (endast skola)	Vartannat år, på våren, besvarar elever i årskurs 5 och 9 samt personal och vårdnadshavare på Skolinspektionens nationella enkät, Skolenkäten. De år den genomförs bildar även den underlag för utvärdering.
Rapport ur DF respons	I DF respons dokumenteras anmälan, utredning, åtgärder och uppföljning gällande kränkande behandling och diskriminering. Enheten tar ut rapport för läsårets samtliga inrapporterade ärende och rapport för läsårets ärende där det är bedömt som kränkande behandling.

Ytterligare underlag för utvärdering som vi på vår enhet använder

Enskilda elevsamtal	Vårterminen 2021
---------------------	------------------

Utvärdering av plan

Elevers trivsel och trygghet utvärderas i trivselenkät v 40-42. Resultat redovisas i version 2 av "Plan mot diskriminering och kränkande behandling". Kränkningar i DF-respons följs upp varje månad. Planen som helhet utvärderas i slutet av läsåret i samband med detta utvärderas de enskilda elevsamtalen samt rastaktiviteter.

KLAGOMÅL

Har du en synpunkt eller ett klagomål på något i förskolan, fritidshemmet eller skolan bör du i första hand vända dig till personalen där. Kontakta exempelvis ansvarig förskollärare eller lärare. Tycker du inte att du får rätt hjälp eller gehör från personalen bör du istället vända dig till rektorn. Du bör också vända dig direkt till rektorn om du anser att problemet är allvarligt. Om du efter samtalet fortfarande är missnöjd kan du ta kontakt med familjeförvaltningen.

Det finns även möjlighet att anmäla diskriminering och kränkande behandling till följande instanser: **Barn och elevombudet (BEO)** Barn- och elevombudets uppgift är att ta tillvara barns och elevers rättigheter i skolan genom att se till att förskolor och skolor följer den del av skollagen som handlar om kränkande behandling.

Så här kontaktar du Barn och Elevombudet:

Telefon: 08-586 08 000 E-post: beo@skolinspektionen.se

www.skolinspektionen.se/beo

Diskrimineringsombudsmannen (DO) ser till att diskrimineringslagen följs.

Så här kontaktar du Diskrimineringsombudsmannen

Telefon: 08-120 20 700 E-post: do@do.se

<http://www.do.se/att-anmala/>

Bilaga 1

Lagstiftning om diskriminering och kränkande behandling

Alla barn och elever har rätt att känna sig trygga och respekterade för den de är, i förskolan och i skolan.

Skolors arbete mot diskriminering och kränkande behandling regleras i diskrimineringslagen (2008:567) och i 6 kap. skollagen (2010:800). Ytterligare relevant lagstiftning är skollagens olika kapitel som tar upp värdegrunden, elevhälsa, systematiskt kvalitetsarbete, inflytande, trygghet och studiero samt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling. Arbetsmiljölagen omfattar också personal och elever i skolan. Nedan följer en kort beskrivning av gällande lagstiftning för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Förbud mot diskriminering och kränkande behandling

Det är förbjudet för skolans huvudman och personalen i verksamheten att utsätta ett barn eller en elev för diskriminering eller kränkande behandling¹.

Skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering i form av trakasserier eller sexuella trakasserier eller kränkande behandling, i samband med verksamheten är skyldig att anmäla alla misstänkta kränkningar till rektor som i sin tur ska anmäla vidare till skolans huvudman. Skolans huvudman är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra diskriminering eller kränkande behandling i framtiden².

Aktiva åtgärder

Både diskrimineringslagen och skollagen ställer krav på att skolans huvudman ska arbeta med aktiva åtgärder för att upptäckta risker för diskriminering, repressalier eller andra hinder för lika rättigheter och möjligheter i verksamheten.

Dokumentation

Arbetet med aktiva åtgärder mot diskriminering ska dokumenteras löpande. Det krävs inte längre en likabehandlingsplan mot diskriminering men dokumentationen ska ske varje år. Samtidigt så anger Skollagen att arbetet mot kränkande behandling ska dokumenteras i en årlig plan. Även aktuella riktlinjer, rutiner och åtgärder ska dokumenteras.

---

¹ 6 kap. 9 § skollagen och 2 kap. 5 § diskrimineringslagen.

² 6 kap. 10 § skollagen och 2 kap. 7 § diskrimineringslagen.

Sammanhållet arbete

Diskrimineringslagen och skollagen är formulerade på olika sätt. Men vårt arbete mot diskriminering och kränkande behandling vinner inte på att bedrivas åtskilt. Vi bedriver därför ett sammanhållet arbete mot alla former av kränkningar i förskolan och skolan, såväl mot diskriminering (inklusive sexuella trakasserier och trakasserier) som mot kränkande behandling.

Bilaga 2

Förklaringar till viktiga begrepp

Diskriminering

En förenklad beskrivning av diskriminering enligt diskrimineringslagen är att någon missgynnas eller kränks och att missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskrimineringen kan vara direkt eller indirekt diskriminering. Bristande tillgänglighet, trakasserier, sexuella trakasserier och instruktioner att diskriminera är andra former av diskriminering.

Sex former av diskriminering

Nedan beskrivs dels de sex formerna av diskriminering, dels exempel på sådant som kan vara diskriminering inom skolan. Om det är diskriminering eller inte beror på den enskilda situationen.

Direkt diskriminering

Direkt diskriminering är när någon behandlas sämre än någon annan i en jämförbar situation och det finns en koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Till exempel om en elev får sämre betyg och det har samband med hens etniska tillhörighet.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering är när det finns en regel som verkar neutral men särskilt missgynnar personer med koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Men det är inte indirekt diskriminering om syftet med regeln är berättigat och sättet som används för att uppnå syftet är lämpligt och nödvändigt. Ett exempel på indirekt diskriminering kan vara om en skola obefogat hindrar elever att vara med på gymnastiken för att de bär någon form av huvudbonad, inklusive huvudduk.

Bristande tillgänglighet

Bristande tillgänglighet är när en verksamhet inte genomför skäligen åtgärder för att en person med funktionsnedsättning ska kunna ta del av verksamheten. Utgångspunkten för vad som är en skälig åtgärd är de krav på tillgänglighet som gäller enligt de lagar och regler som finns för verksamheten, till exempel skollagen. Om en åtgärd är skälig eller inte beror bland annat på om verksamheten har praktiska och ekonomiska förutsättningar för att genomföra åtgärden. Hänsyn tas också till om det handlar om en kortare kontakt eller en längre relation. Ett exempel på bristande tillgänglighet kan vara att en elev med dyslexi inte får stöd i undervisningen.

Trakasserier

Trakasserier är ett agerande som kränker någons värdighet och har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Det kan handla om kommentarer, gester eller utfrysning. Exempel på trakasserier kan vara en lärare som hånar en elev för att han bär kippa.

Sexuella trakasserier

Med sexuella trakasserier menas ett beteende av sexuell natur som är oönskat av den som blir utsatt för det. Det kan till exempel vara att en lärare är sexuellt närgången mot en elev.

Instruktioner att diskriminera

Instruktion att diskriminera är när någon ger en order eller instruerar någon som är i beroendeställning, till exempel en anställd, att diskriminera någon annan.

Kränkande behandling

Kränkande behandling avser ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen. Det kan till exempel vara nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden eller slag och sparkar. Kränkningarna kan även bestå av utfrysning eller hot. Det kan också vara kränkande behandling om någon skickar elaka mail eller kommentarer på internet eller via sms.

Mobbning

Mobbning handlar om kränkningar som upprepas. I skolans styrdokument används inte längre begreppet mobbning. Där används istället diskriminering och kränkande behandling. Ett skäl till att begreppet mobbning inte längre används är att skollagen och diskrimineringslagen kräver att även enstaka kränkningar ska motverkas. Mobbning har länge definierats som kränkningar som upprepas vid flera tillfällen med ett uppsåt att göra någon illa.

Likabehandling

Med begreppet likabehandling menas att alla barn och elever ska behandlas så att de har lika rättigheter och möjligheter oavsett någon diskrimineringsgrund eller andra förhållanden som rör en elevs förutsättningar. Det innebär dock inte att alla ska behandlas lika. Exempelvis behöver en del elever extra stöd för att få lika möjligheter till lärande som andra.

Källa: Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda, Skolverket
<https://www.skolverket.se/publikationer?id=4665>

Bilaga 3

Rutin vid misstanke om kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier

Ingrip	Personal som upptäcker en misstänkt kränkning ska genast ingripa. Prata med de inblandade (tillsammans eller var för sig beroende på situationen) och eventuella vittnen.
Anmäl	Personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkning, eller personal som själv upplever att en kränkning kan ha skett, är skyldig att anmäla alla misstänkta kränkningar. Varje enskild misstänkt kränkning anmäls separat.
	Anmälan görs digitalt via denna länk; https://respons.sjobo.se/Login.aspx Rektor samt huvudman får per automatik ett e-postmeddelande då en anmälan skickas in till den digitala tjänsten.
	Den som gör anmälan ansvarar också för att vårdnadshavare kontaktas skyndsamt, om det inte föreligger andra särskilda skäl. Kontakten bör ske muntligt.
Utse utredare	Rektor tar del av anmälan, kopplar till berörd elevakt samt utser utredare. Utredaren informeras genom e-post. Om ärendet gäller kränkning "personal - barn/elev" ska rektor även informera direkt till skolchef. När personal är inblandad utreder alltid rektor.
Utred	En viktig utgångspunkt i utredning av en misstänkt kränkning är upplevelsen hos den som misstänks vara utsatt.
	Utredningen behöver göras med omsorg så att den blir en stabil grund för beslut om åtgärder. Den behöver ge en allsidig belysning av situationen för de inblandade barnen/eleverna. Observera att det i en utredningssituation inte räcker med att konstatera att ord står mot ord. Förskolan/Skolan måste bilda sig en egen uppfattning om vad som hänt.
	Utredningen genomförs oftast med hjälp av samtal med syfte att kartlägga det som inträffat men det kan också vara aktuellt med observationer av vad som händer i barn- eller elevgruppen och insamling av skrivna meddelanden, publiceringar i sociala medier eller dylikt.
	Utredningens omfattning beror helt på det enskilda fallet. Det finns handlingar som visar sig vara tillfälliga och redan klarats upp. Det finns barn/elever som varit långvarigt utsatta ellet utsatta med en intensitet som göra att utredningen blir mer omfattande.

	<p>Det är bra om de som utreder en händelse samlar in följande information:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Vad har hänt? Beskriv konkreta händelser. ☐ Vem/vilka är inblandade? ☐ Hur har de inblandade agerat? ☐ Hur upplever de inblandade att representanter för skolan har agerat? ☐ Andra viktiga synpunkter?
	Dokumentera utredningen i DF respons
Vidta åtgärder	Vidta de åtgärder som krävs för att kränkningen ska upphöra och inte hända igen.
Utredning genomförd	Uppdatera status på utredningen i DF respons.
Följ upp	Följ upp ärendet till dess att kränkningen upphört.
	Dokumentera uppföljningen i DF respons.
	Uppdatera status på uppföljningen i DF respons.
Avsluta	Rektor tar del av utredning och eventuell uppföljning och avslutar ärendet.

I Skolverkets skrift "Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda", kapitel 4 kan man läsa mera.

Bilaga 4

Rutin vid misstanke om upprepad kränkande behandling

Ärende gällande upprepad kränkande behandling följs på individnivå av förvaltningen.

1. Uppmärksamma	Personal som får misstanke om att ett barn eller en elev är utsatt för upprepad kränkande behandling tar skyndsamt kontakt med barn/elevhälsan.
	Barnhälsan/ Elevhälsoteamet (EHT) ska månadsvis ta ut rapport ur DF respons (9-12 mån tillbaka i tiden). Barn/Elever som har varit utsatta för fler än två kränkningar under en 12-månadersperiod ska uppmärksammas.
2. Starta utredning	Barnhälsan/ EHT startar utredning om misstänkt upprepad kränkande behandling i DF respons och kopplar tidigare kränkningens ärende till ärendet.
	Utredare utses.
	Informera arbetslaget
	Dokumentera löpande i DF-respons
3. Utred	Skapa en bild av ärendet genom att samla befintlig dokumentation, från kollegor, enskilda barn/ elevsamtal, vårdnadshavare och gör observationer.
	Samtal med den utsatte. Några råd till den som leder samtalet; ☐ Var tydlig med att alla former av kränkningar är oacceptabla ☐ Var beredd att avlasta det utsatta barnet/eleven eventuell skuld och skam ☐ Led samtalet så att beskrivningar av händelser blir konkreta ☐ Visa att förskolan/skolan tar ansvaret för att åtgärda situationen Informera om hur arbetet går vidare och vilket stöd som barnet/eleven utifrån dess önskan/behov får.
4. Åtgärda och stoppa	Samtal med den som utsätter samt dess vårdnadshavare (helst samtidigt). Om det är flera utsättare ska samtalen ske individuellt. Några råd till den som leder samtalet; ☐ Var gärna två personal vid mötet (en kan leda samtalet, en kan dokumentera) ☐ Var tydlig med att alla former av kränkningar är oacceptabla och visa att förskolan/skolan tar allvarligt på det som framkommit ☐ Presentera på ett sakligt sätt det som har hänt ☐ För samtalet utifrån frågan <i>-Hur kan vi hjälpa dig att ändra detta beteende? Det måste upphöra!</i> ☐ Ha en tydlig strategi för att åtgärda situationen så att det inte händer igen Bestäm tid för uppföljningsmöte.
	Planera och genomför åtgärder för att stoppa kränkningar.

	Informera arbetslaget och Barnhälsan/EHT
Steg 1-4 ska ske skyndsamt	
5. Följ upp och utvärdera	Utöka observationerna
	Följ upp med flera uppföljningsmöten till dess att du är helt säker på att kränkningarna har upphört. Ha individuella samtal, både med den som blir utsatt och den som utsätter (samt deras vårdnadshavare). Detta kan pågå under flera månader.
	Återkoppla regelbundet till arbetslaget
6. Dokumentera	Dokumentera åtgärder Gör anteckningar i DF respons under arbetets gång. Avsluta ärendet i DF-respons när kränkningarna upphört.

För att varaktigt komma till rätta med kränkningar behöver också relationer inom barn/elevgrupper, den kultur som utvecklats på en skola och de normer som formar denna kultur, granskas och utmanas.

I Skolverkets skrift "Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda", kapitel 4 kan man läsa mera om detta.

Sandbäcksskolans åtgärdande arbete

Rutiner för att upptäcka diskriminering, trakasserier och/eller kränkning.

- Vi analyserar resultat från kartläggningar
- Vi jobbar förebyggande med relationer för att elever och föräldrar ska berätta
- Vuxna är närvarande bland elever under hela skoldagen i hallar, rastplatser, klassrum samt övriga vistelseplatser

Våra rutiner för att utreda diskriminering, trakasserier och/eller kränkning är som följer:

- Ytterligare observationer
- Intervjuer med elever, föräldrar och personal
- Dokumentation i DF Respons

Våra rutiner för att åtgärda diskriminering, trakasserier och/eller kränkning är som följer:

- Åtgärder sätts in utifrån händelsens karaktär. Till exempel en vuxen i varje omklädningsrum, vuxen nära en elev på rasten, rastaktiviteter, extra rastvakter och

sociala samtal

Rutiner för att utreda och åtgärda när en elev kränks av en annan elev.

Åtgärder sätts in direkt. Alla steg dokumenteras.

- Upptäcka kartläggningar, goda relationer och hög närvaro av vuxna
- Utreda observationer, elevsamtal
- Åtgärda utifrån händelsens karaktär

Det sker kontinuerlig utvärdering av de insatta åtgärderna i personalgruppen. Denna utvärdering planeras in när åtgärderna sätts

På Sandbäcksskolan sätts åtgärder in skyndsamt vid signal om diskriminering, trakasserier och/eller kränkning (bilaga 3)

Rutin vid misstanke om upprepad kränkande behandling

se bilaga 4

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av personal.

Då personal får kännedom om att en elev känner sig kränkt av en vuxen som arbetar på skolan skall en utredning skyndsamt.

1. Rektor kallar elev som känner sig utsatt till samtal om det inträffade
2. Rektor dokumenterar i DF respons
3. Rektor kallar till samtal med berörd personal och beslutar om åtgärder
4. Rektor återkopplar muntligt till elev och dess vårdnadshavare

